

GRIPP VIRUSLARNINI INSON ORGANIZMIGA TASIRI VA RIVOJLANISHI

Ahmedova Saodat Toshboltayevna

Toshkent Tibbiyot akademiyasi Termiz filiali Mikrobiologiya, jamoat salomatligi va menejment kafedrası: Mikrobiologiya, immunologiya, virusologiya fani katta o'qituvchisi

Aminova Mohinur Normurod qizi

Toshkent Tibbiyot akademiyasi Termiz filiali 1-son Davolash fakulteti 2-bosqich talabasi

Rahmatullayeva Shahlo Sherzod qizi

Toshkent Tibbiyot akademiyasi Termiz filiali 2-son Davolash fakulteti 2-bosqich talabasi

ANNOTATSIYA

Gripp viruslarining tasnifi ancha murakab hisoblanadi chunki ular antigen tuzulishini vaqti vaqti bilan o'zgartirib turadi. Gripp virusi bugungi kunga kelib juda ommalashib yani keng miqyosda tarqalib ketgan virus hisoblanadi. Bu yuqumli kasalik simptomlari og'ir va yengil bo'lishi mumkin eng keng tarqalgan alomatlar o'z ichiga oladi yuqori istima, tumov tomoq og'rig'i, mushak va qo'shma og'riq, bosh og'rig'i yo'tal va o'zini holsiz his qilish va boshqalar... gripp virusini o'ziga tez yuqtirish immun tizimiga bog'liq inson organizmini.

***Kalit so'zlar:** gripp, immun, virus, limfa tugunlar, taloq,tarqalishi, keltirib chiqaradigan sabablar, oldini olish choralari.*

Mavzuning maqsadi: Gripp virusini inson organizmiga yuqish yo'llarini oldini olish va uning tarqalishiga qarshi kurashish.

Asosiy qism: Gripp — virus tabiatli o'tkir infeksiyon respirator (nafas yo'llari) kasalligidir. Gripp virusi juda yuqumli — ya'ni, uning ko'p hollarda inson tanasiga kirishi kasallikning rivojlanishiga olib keladi. Kasallik tana haroratining ko'tarilishi bilan birga kechadi va ko'pincha 3-5 kundan umumiy holat yaxshilanadi.

Intoksikatsiya natijasida hosil bo'ladigan gripp alomatlariga:

- Juda tez (3-4 soat davomida) intoksikatsiya belgilarining o‘shishi;
- Tana haroratining ko‘tarilishi — 39°C va yuqori;
- Kuchli titroq;
- Holsizlik;
- Mushaklar va bo‘g‘imlardagi og‘riq;
- Qattiq bosh og‘rig‘i
- Ko‘zning yoshlanishi;
- Yorug‘likka sezuvchanlik.

Intoksikatsiya bilan birga parallel ravishda respirator alomatlar kuzatiladi:

- Tomoq og‘rishi;
- Quruq yo‘tal;
- Burun oqishi.

Ba’zida qorin og‘rig‘i va ich ketishi kuzatiladi. Grippda yuqori tana harorati bir necha kungacha davom etishi mumkin, ko‘pincha isitma tushiruvchi dorilar ta’siri natijasida pasaymaydi. Kasallik asoratlarsiz bo‘lsa gripp 7-10 kun davom etadi. Bu vaqt davomida gripp alomatlari asta-sekin yo‘q bo‘lib ketishi mumkin, ammo umumiy holsizlik ikki haftagacha davom etishi mumkin.

Grippning boshqa [o‘tkir respirator virusli infeksiyalar](#) kabi yengil, o‘rta, og‘ir va juda og‘ir shakllari bo‘lishi mumkin. Bundan tashqari, kasallikning asoratlarsiz va asoratli shakllari farqlanadi.

Kasallikning yuzaga kelishi sabablari yuqori nafas olish yo‘llari shilliq qavatini gripp viruslari tomonidan shikastlanishidir. Infeksiya (kasallik) manbai gripp bilan kasallangan odam. Kasallik yuqishining asosiy yo‘nalishi havo-tomchi yo‘llari: yo‘talish, aksa urish, gapirish va hatto oddiy nafas olish. Lekin virus maishiy yo‘l bilan yuqishi mumkin — ro‘molcha, taomlar, choyshab orqali. Gripp virusi juda yuqumli.

Grippni tashxislash odatda klinik ko‘rikka asoslangan. Haroratning keskin ko‘tarilishida imkon qadar tezroq shifokorga murojat qilish kerak. Gripp bo‘lganda shifokorning nazorati juda muhimdir, chunki bu mumkin bo‘lgan bakterial asoratlarning boshlanishini o‘z vaqtida aniqlash imkonini beradi. Asoratlarning paydo

bo'lishi haroratning qayta ko'tarilishi, yo'talning kuchayishi va umumiy holatning biroz yaxshilangandan keyin yana yomonlashishi kabi belgilar bilan namoyon bo'ladi va odatda kasallikning 4-5 kuniga to'g'ri keladi. Bu holatda qo'shimcha tahlillarni o'tkazish kerak — [umumiy qon tahlili](#), ko'krak qafasi va sinuslar rentgenogrammasi.

Grippni davolash kompleks muolajalarni talab qiladi, lekin gripp bilan kurashishda va organizmning tiklanishida immun tizim katta rol o'ynaydi va shuning uchun immunitetni rag'batlantirish chora-tadbirlarini qabul qilish zarur. To'liq dam olish, ko'p suyuqlik ichish ([detoksikatsiya qilish uchun](#)), spirtli ichimliklar va chekishni cheklash tavsiya etiladi. Ayni paytda samarali antivirus dorilar grippning davomiyligini, [isitma](#) va boshqa alomatlarini sezilarli darajada kamaytiradi. Boshqa qo'llanadigan dori vositalariga:

- Simptomatik davolovchi preparatlar (isitmani tushiruvchi, balg'am ko'chiruvchi);
- Immunostimulyatorlar — bunday xususiyatlar ayniqsa vitamin C da ko'p;
- Interferon;
- Kasallikning turli bosqichlarida virusga qarshi preparatlar;
- Antigistaminlar.

Antibiotiklar faqat ikkilamchi bakterial kasalliklar mavjud bo'lgandagina buyuriladi, ular viruslarga qarshi umuman samara bermaydi, lekin ko'pincha xalq orasida shamollash yoki gripp almatlari kuzatilganda shifokor ko'rsatmasiz antibiotiklarni qabul qilish keng tarqalgan. Antibiotiklarni viruslarga qarshi qabul qilish nafaqat samara bermaydi, balki bakteriyalarning antibiotiklarga qarshiligini oshiradi.

Grippning oldini olishning uchun eng samarali yo'li — o'z immun tizimini butun yil davomida yaxshi holatda saqlash hisoblanadi. Immunitetni mustahkamlashning turli yo'llari bor, bular o'z ichiga oladi:

- Tanani chiniqtirish;
- Faol hayot tarzi;
- To'g'ri va muvozanatli oziqlanish;

Boshqa asosiy tibbiy usul bu emlash bo'ladi. Vaktsinatsiya gripp mavsumi boshlanishidan 2-3 oy oldin (odatda oktyabr-noyabr oylarida) virus muayyan turiga (shtamm) qilinadi. Vaktsinatsiya qancha ko'p virus shtammlariga qarshi bo'lsa va qanchalik ko'p kishiga qilinsa, shuncha samarali hisoblanadi. Bunday holda, bu aholining katta ijtimoiy guruhlarini himoya qilishga imkon beradi. Shuningdek, epidemiya davrlarida profilaktik chora-tadbir tarzida antivirus preparatlardan foydalanish tavsiya etiladi. Gigiyena qoidalariga rioya qilish, kasallangan odamlardan yiroq yurish, maxsus niqoblar taqish, oila a'zolari kasallanganda tozalikka e'tibor qilish va xonani tez-tez shamollatish kasallanish ehtimolini kamaytiradi

Xulosa: Shamollash tibbiy tilda aytadigan bo'lsak O'RK (o'tkir respirator kasalliklar), barcha tipdagi o'tkir bakterial va virusli kasalikdarni o'z ichiga oladi. Odatda bu tashxis hech qanday klinik laborator tekshiruvlarsiz qo'yiladi. Kasallik belgilari odatda yengil holsizlik va yuqorigi nafas yo'llari yallig'lanishi bilan kechadi. Shunday qilib gripp xam shamollashni bir turi ekan. Shamollash esa yallig'lanish jarayonlarni o'z ichiga oluvchi, organizm intoksikatsiyasi bilan kechuvchi har qanday infeksiyon jarayonni namoyon bo'lishi ekan.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YXATI

1. *gripp — alomatlari, shakllari, sabablari, tashxislash, davolash va oldini olish*
2. *Эпидемиология гриппа. Распространенность гриппа. Морфология вирусов гриппа.*
3. *Источник: <https://meduniver.com/Medical/Microbiology/648.html?ysclid=ld05b95rj606765762> MedUniver*
4. *Mikrobiologiya immunologiya virusologiya I.Muhammedov*